

Esbeek

Van 1+1 een 3 maken...

Esbeek (Noord-Brabant)
1.250 inwoners
Gemeente Hilvarenbeek:
15.800 inwoners
Samenwerkingsvorm
Coöperatie Esbeek
www.esbeek.eu

Brabanders staan bekend als ondernemende mensen. Dat blijkt ook tijdens ons bezoek aan Esbeek, onder de rook van Tilburg. Het begon met het Dorpshuis en na de verbouwing van de kerk tot basisschool zijn er al weer nieuwe plannen om Esbeek in de toekomst gezond te houden. In gesprek met Piet Verhoeven, Irma de Graaf, Han Bolijn: bestuursleden Coöperatie Esbeek; Liesbeth Klessens: medewerkster Samenwijs Torenlei, en burgemeester Evert Weys van Hilvarenbeek.

Voorgeschiedenis

In 2000 start in de gemeente Hilvarenbeek pilot 'de Hilver' in het kader van de invoering van de Reconstructiewet Zandgebied.

Aanleiding voor invoering van de Reconstructiewet zijn de varkenspest en milieuontwikkelingen in Hilvarenbeek. Een van de doelen van de pilot is behoud van leefbaarheid in het landelijk gebied.

De initiatiefgroep ontwikkelt twee scenario's voor de toekomst van Esbeek in 2030: een successenario en een doemscenario. Na het voorleggen van deze scenario's aan de inwoners, waar ook nadrukkelijk jongeren bij zijn betrokken, wordt

snel duidelijk welke acties moeten worden ondernomen voor de korte termijn. De speerpunten worden: 1. het veilig stellen van de continuïteit van Café Schuttershof als centrale ontmoetingsplaats (dorpshuis) en 2. de mogelijkheid om starterswoningen te bouwen zodat jongeren in het dorp kunnen blijven wonen.

Oprichting Coöperatie

In september 2006 richt de initiatiefgroep de Coöperatie Esbeek op en in januari 2007 vindt de eerste algemene ledenvergadering plaats. De belangrijkste doelstelling die in de statuten

van de coöperatie is vastgelegd is: 'ondersteunen en bevorderen van de leefbaarheid in Esbeek voor haar inwoners'. Deze doelstelling steunt op de pijlers werk, wonen en welzijn. In de vergadering van januari 2007 besluiten de leden dat de coöperatie Café Schuttershof aankoopt, de enige horecagelegenheid in Esbeek, die bovendien op dat moment te koop stond. Leden van de coöperatie kopen certificaten van aandelen voor de financiering van deze aankoop. Schuttershof wordt al snel een vliegwiel voor talloze andere projecten en activiteiten in Esbeek. Zo wordt in 2008 gestart met de bouw van de eerste 24 starterswoningen.

Herbestemming kerk

In 2013 kwam de kerk vrij. Omdat de basisschool in minder goede staat verkeerde, ontstond het idee om de school samen met kinderopvang in de leegstaande kerk te huisvesten. Een gedurfd en ambitieus plan, weliswaar gesteund door de gemeente, maar met de kanttekening dat het initiatief bij het dorp moest blijven. De coöperatie ging aan de slag en ontwikkelde een plan, regel-

basisschool en kinderopvang. Het kerkgebouw, een rijksmonument, kreeg daarmee een nieuwe bestemming, tot grote tevredenheid van alle inwoners. Ook op het gebied van verduurzaming werden flinke stappen gezet. Zo werd op initiatief van de Coöperatie Esbeek de Energiecoöperatie Hilverstroom opgericht met als doel productie en levering van duurzame energie en bevordering bewustwording energiegebruik bij inwoners en bedrijven. Dit leidde onder andere tot de plaatsing van 270 zonnepanelen op het dak van Schuttershof om in de energie voor basisschool en kinderopvang in het kerkgebouw te voorzien. Schuttershof is nu behalve café en dorpshuis ook energiecentrale. Hiermee is een duurzame oplossing gevonden voor de energievraag van de school en is een voorbeeld gesteld voor de energietransitie in Esbeek. Het onderhoud van de daken is voor de komende jaren geborgd en het comfort in het gebouw is toegenomen. Een mooi voorbeeld hoe je van 1 + 1 een 3 kunt maken.

Welzijn en zorg

Ook op het gebied van welzijn en zorg zette de coöperatie de afgelopen jaren grote stappen. De coöperatie nam een dorpsondersteuner in dienst, die betaald wordt door de gemeente. Deze dorpsondersteuner is een soort makelaar in welzijn en zorg die de vragen van hulpvragers verbindt met de diverse voorzieningen van gemeente en zorgaanbieders. Zij onderhoudt ook een netwerk van vrijwilligers die in veel gevallen hulpvragen oplossen. Dat werkt uitermate preventief: je voorkomt hoge zorgkosten. In coronatijd gaf de dorpsondersteuner signalen door naar gemeente en andere hulpverleners, zodat extra hulp snel geregeld was.

'Vernieuwing in de kleine dorpen is hard nodig. Want de kleinburgerlijkheid ligt op de loer'

de een deel van de financiering, waarna de gemeente in goed overleg het stokje overnam en de laatste losse eindjes regelde. Daarmee had het dorp haar doel bereikt: de kerk die van de gemeenschap was, bleef van de gemeenschap en kreeg een nieuwe collectieve invulling, namelijk als

'Van de laatste 200 mensen die hier nieuw zijn komen wonen en die we allemaal persoonlijk benaderd hebben, zijn er best veel die zeggen: Ik wil wel iets voor het dorp doen. Als het dorp successen boekt, wil je daar graag bij horen'

Voor de toekomst liggen er nog talloze uitdagingen: meer starterswoningen, woningen voor ouderen, herinrichting dorpsplein, welzijn en zorg, duurzame energie en verantwoord bodemgebruik. Al deze ambities worden gedragen door een sterk verenigingsleven (ruim 25 verenigingen en 12 buurtverenigingen), een groot wij-gevoel, een coöperatieve ondernemende houding, kortom: 'je wilt erbij horen'.

Gemeenschappelijke doelen, eigen rollen

De gemeente Hilvarenbeek zoekt bewust naar verbindingen met de energie van lokale organisaties in de dorpskernen. Voor de gemeenteraad is het soms wel een vraagstuk hoe de gekozen volksvertegenwoordiging zich moet verhouden tot de talloze initiatieven van onderop, zoals dorpscoöperaties. Op de momenten dat een coöperatie samen met het college van B&W plannen ontwikkelt en verder brengt, vraagt de raad zich wel eens af: 'En wij dan?' De raad heeft dan weliswaar het budgetrecht, maar plannen worden vaak ontwikkeld door coöperaties en college. Maar misschien is dit wel een goed voorbeeld van bestuurlijke en democratische vernieuwing: het gaat er immers om hoe je samen de stap naar voren zet. Want het is belangrijk

dat raad en coöperatie op één lijn zitten en dat vervolgens iedereen zijn eigen rol kan pakken bij de uitwerking en uitvoering. Die samenwerking groeit in veel gevallen organisch en kan niet met een blauwdruk afgedwongen worden. Het belangrijkste is dat raad en coöperatie dezelfde doelen nastreven, bijvoorbeeld op het gebied van leefbaarheid of woningbouw. En dat je het erover eens bent dat burgerinitiatieven goed zijn voor de gemeenschap. Vervolgens kun je de rollen van iedereen (coöperatie, inwoners, raad, college, ambtenaren) verder invullen.

Ambities

Esbeek zit vol ambities. Zo wil het dorp er de komende tien jaar 100 woningen bijbouwen. Niet als doel op zich, maar om de leefbaarheid in stand te houden. Nieuwe woningen zorgen voor aanwas van kinderopvang, school en verenigingsleven. Als je niet bijbouwt, neemt het

aantal inwoners af doordat huishoudens kleiner worden en bovendien vergrijsd het dorp dan ook sneller. Nieuwe woningen houden jongeren maar ook ouderen in het dorp. De coöperatie heeft een 'werkgroep wonen' waar veel expertise in zit. Dankzij deze werkgroep en regelmatig overleg met wethouder en ambtenaren, zijn in 2015 dertien starterswoningen gerealiseerd. Er zijn plannen voor aanpassing van de voormalige basisschool tot seniorenwoningen. Hier past wel een kanttekening bij. Omdat dorp en coöperatie zo ambitieus zijn en de gemeente een beperkte capaciteit heeft, moeten ze samen goed nadenken over het tempo en de fasering van de stappen die ze willen zetten, om te voorkomen dat het gaat schuren in de samenwerking. Dat geldt bijvoorbeeld ook voor het nieuwe plan dat nu op stapel staat: een nieuwe entree naar het dorp, uitbreiding van parkeerplaatsen en renovatie van

het dorpsplein. Zo'n plan moet je samen met experts uit het dorp én de gemeente managen, omdat er ook publieke kanten aan vast zitten.

Collectieve doelen

Coöperatie Esbeek houdt zich niet met alles bezig, maar concentreert zich op 'communale' doelen. En dus niet op doelen die buiten haar gezichtsveld vallen of die boven collectieve doelen uitstijgen, zoals herinrichting van het buitengebied of vestiging van een industrieterrein. Belangrijk is ook dat je als coöperatie zelf nadenkt over financieringsbronnen en niet alles over de schutting van de gemeente gooit. En dat je de capaciteiten van inwoners inzet, dus mensen benadert met een beroep op de persoonlijke kwaliteiten en expertise die ze in hun rugzak hebben. Op die manier bouwen Coöperatie Esbeek en haar werkgroepen voortvarend aan de leefwereld in Esbeek!